

Felvidéki Híradó.

TÁRSADALMI és KÖZMŰVELŐDÉSI HETILAP.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Égész évre 4 frt. Fél évre 2 frt.
Nagyed évre 1 frt.

* MEGJELENIK: MINDEN VASARNAP.

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőségre, hirdetések és előfizetések a kiadóhivatara czimzve Turocz-Szt.-Mártonba küldendők.
A hivatalos hirdetéseket, kéziratosokat péntekig kérjük beküldeni

HIVATALOS HIRDETÉSEK DIJA

100 szög 2 frt., ezentúl minden megkezdett
száz szöng 50 krral több.

Királyunk óhajtása.

Miódon a kisdedovársól szóló törvényjavaslat a képviselőházban tárgyalatott, megemlékeztünk azon néhány száz képviselőről, akik annak — ugynevezett — magyarságosi intenciói ellen felszóltak. Ugyancsak azon alkalomból kifejtettük, hogy a törvényjavaslat kardinális célja: a hazánkban tapasztalt nagymérvű gyermekhalandóságnak szűkebb mederbe szorítása.

A javaslatot a képviselőház elfogadta pártkülönbség nélkül, s a közvélemény ezt örömmel vette tudomásul. Akkoriban nem hittük, hogy akadna: hazánk nemzetiségei között olyan elbizakodottak, a melyek az ilyen impozáns egyetértséssel hozott törvényjavaslat ellen felszólni, még kevésbé pedig, hogy ellene agitálni is mernek.

Annál nagyobb tehát meglepetésünk, midőn nap nap után olvassuk a tudósításokat azon népgyűlésekről és tiltakozásokról, melyeket hazánk román ajkú lakosai a parlament egyik háza által már elfogadott törvényjavaslat ellen kifejtettek.

A romanjaink családi életét ismerő méltán botránkozhatt meg azon, hogy éppen onnan indul ki az izgatás és tiltakozás, a hol a legnagyobb hállával kellene fogadni minden alkalommal, mely a nép nevelésére kínálkozik. Hazánkban — tudvalevőleg sehol sem oly égetően szükséges a népnevelés, mint éppen náluk. Ezt

azonban a román intelligencia nem tartja szükségesnek, mert azt gondolja, hogy a kisdedóvokban a magyar állam a nemzetiségi külön érdekekre való tekintet nélkül akarja érvényesíteni akaratát.

A felvidék józan gondolkodású tót nemzetisége ezen mozgalom hallatára nem indult meg, de a túlzók organuma, a Narodnie Noviny megpróbálta világgá hocsátani egy szenzációs közleményt, melyet lapunk Lapszemle rovatában mutatunk be t. olvasóinknak.

A kisdedovársól szóló törvényjavaslat tehát érzékenyen meg van támadva és meghurcolva.

Azokban, midőn már már sajnálni kezdte az ember azt a minden tekintetben jogos javaslatot, megjelent a legfelsőbb tüntetés — mellette.

S ennek a dolognak története ez: Ő felsége a folyó hó 18-án adott udvari ebéd után erceget tartván, azt kérdezte egy képviselőtől, mennyire terjed a felvidéki lakosság közt a magyar nyelv ismerete. A megkérdezett képviselő azt felelte, hogy e tekintetben igen üdvös eredmény várható a megalkotandó kisdedovási törvényről, mire ő felsége így szólott: *»ó hajtóm, hogy meg hozza a várt eredményt«*.

És mit jelentenek e szavak?

Azt, hogy a király akaratának tesz eleget a ki közreműködik, hogy a törvénynek fogantatja legyen. A király kedvére tesz, a ki megtanul magyarul és a trónnak kedves dolgot

mivel az, a ki tanítja a felvidék tót ajku honpolgárait a magyar nyelvre. Királyunk idézett szavai elegendők arra, hogy belássa mindenki, miszerint terjeszteni a magyar nyelvet: erény és kötelesség.

Viszont nyilvánvaló, hogy ha nemzetiségeink vezetői még továbbra is folytatnak bűnös üzemleket a kisdedovási törvényjavaslat ellen, a király határozott óhaja és akarata ellen tesznek.

A király szavai korszakos jelentőséggel bírnak; bizonyoságot tesznek arról, hogy ő felsége érzi és jól tudja, miszerint a magyar nyelv terjedésében olyan büvös erő és hatalom rejlik, mely a Habsburgok trónjának egykoron legbiztosabb támasza lesz.

Magyarországon ma más program nem lehet, mint a nemzeti állam megeremlése, melynek egyedüli posztulátuma a magyar nyelv minél határozottabb terjesztése. E program azonban nem úgy lép fel, mint más nyelvek ellensége, hanem úgy mint a magyar birodalom és a magyar trón erejének, hatalmának és erkölcsének fontos tényezője.

Itt a végső határideje annak a tevékenységnek, a melyet a hatalmas Angol-, Francia- és Németország már jó ideje megkezdett, azzal a tudattal, hogy a modern nemzeti államok nem ismerhetnek el jogosnak semmiféle nemzetiségi törekvéseket.

Nekünk a felvidéken igen szép terünk van az imént jelzett eszmék

megvalósításához. Alkalm adtán soha sem mulasztottuk el a figyelmet e térre irányozni s ezt tesszük most is, midőn felkent szellemű királyunk határozott óhajtását hozzuk tudomására olvasóközönségünknek.

Az, a mit a felvidéken tennünk kell, nagyjában ekképen formulázható: Az egyéni szabadság és hajlam korlátozása nélkül, — lássunk hozzá következetesen a nemzeti kultúra, erő és hatalom fötéyezésének, a magyar nyelvnek terjesztéséhez.

A buzdítás a trónról hangozván el, hisszük, hogy a felvidék magyarágának lesz elég bátorsága és kitartása a legfelsőbb utmutalás szerint munkához, legszentebb kötelességéhez hozzálátni.

Felhívás Magyarországon minden lakosához.

Egy Budapesteni létesítendő országos központi közművelődési egyesületre.)

Irta Bánó József.

(Folytatás.)

Teszi-e az azon, meglehet, ma már homályos — de még is sejtetem, hogy ezen szláv, vagy tót és orosz (vagy rutén) lakosságunk ései nagyrészt egykoron magyarok voltak; — teszi a magyar szabadságharcok mult századbeli dicső emléke; a Bocskaiak, Bethlenek, Tökölyek, Rákóczyak a nép száján, és a porladózó várromokban még nap is élénken élő nevei: teszi-e

TÁRCA.

Petőfi kiadói.

A „Felvidéki Híradó” ered. tárcája.

Magyarországon költőnek verseire kiadót találni: nehezebb föladat, mint a mészket a regok hóseinek kellett megoldai: egy-egy tündérkisasszony szerelméért.

Úgy látszik a magyar költészet műzája is olyan elvarázsolt királykisasszony, a kit elátkozott várkastélyban hétéfő sárkány őriz — és a magyar könyvkiadók közt ritka a bátor levele, a ki azt a büvös várat a benne élő dragakinesért megostromolni merje.

A magyar nemzet legnagyobb költője Petőfi se volt szerencsésbé: pályája kezdetén neki is látnia kellett, hogy a kiadók szívében — nincsen számára hely. Pedig mikor első verseskötetével fölva-darolt a fovarosba nem kisebb emberhez fordult, mint Vörösmarty Mihályhoz, az 1844. elején már rég híres és ünnepeit nagy költőhöz.

Vörösmarty szívesen is fogadta a sápadt, vézna fiút és megígérte, hogy ő maga veszi kezébe ügyét s kiadót szerez költeményeire.

Am a dolog nem ment oly könnyen, mint Vörösmarty képzelte.

A jó Vörösmarty 14 napig, két álló hétig hiába mozgatt meg minden követ, hiába járt egyik könyvkereskedőtől a másikhoz, — Petőfi versei nem kellettek senkinek.

Végre is nagy elkeseredésében Vörösmartyának a mentő gondolata támadt,

hogy elviszi a verseket a »Nemzeti kör-be; vegye meg az — és adja ki. De bár a

»Nemzeti kör« sok hazafias mozgalomnak örömmel állt élére, a Vörösmarty indítványa mégis könnyen megbukhatott volna, mert a két tagjai csopp kedvet sem eztek Petőfi verseinek kiadására. Szerencsére azonban mikor Petőfi már leszá-vaztak fölülött a gyűlésben a kör egyik szerény tagja, Tóth Gáspár szabómester és kijelentette, hogy ha az országban nem akadt Petőfinek kiadója és ha az uraknak sincs hozzá kedvük, hát ő buzdításul le-teszt Petőfi verseire harminc forintot.

Ez a megszevényítés hatott. A kör megvette és kinyomatta Petőfi verseit.

Ime tehát, hogy Petőfi első verseskötete megjelenhetett, ezt sem Magyarország hírhedt könyvkiadóinak, hanem egy egyszerű — szabómesternek lehet köszönni! Így kerültek könyvpincra a »Versek«.

Később a »Czipruslombok Etlake sírjáról«, a »Szerelm gyöngyei« és a »Felhők« sem adtak a kiadóknak versengésre okot és alkalmat. Eppen csakhogy megjele-nhettek: de nem ám a magyar kiadók érdeméből, hanem azért, mert Petőfinek nagy közönsége volt. Rohamosan, tüneményesen emelkedett az olvasók szeretetében; különösen a nők rajongtak érte.

De azért költői dicsősége zenithjén sem érhetette el Petőfi azt, hogy a kiadók ostromolták, vagy legalább fölkeresték volna. Bíz azok feleje se néztek; csak ügyvel-hajjal adhatta ki egy-egy füzetét a költő. Mikor összes költeményeit rendezte sajtó alá, akkor is szaladgálnia, akudoznia, hazalnia kellett, míg végre nagy nehezen akadt a kiadók közt egy könyvüretes lélek, a ki Petőfi összes költeményeinek ki-

adási jogáért — kétezer forintot fizetett.

Ha tehát mindent összevetünk: Petőfi életében a kiadók nagyon szerény szerepet játszottak. Első versei 1844-ben, összes költeményei 1847-ben jelentek meg: rövid négy év alatt tehát Petőfitől hat új könyv került ki sajtó alól: — mindamellett, a míg Petőfi élt, kiadóiról alig lehet szó.

De bezeg 30—40 év alatt, a költő halála után, minden megváltozott!

A kiadókát csodálatos vagy szállotta meg, mintha összes régi, új és leendő büneiket le szeretnék volna vезekelni: möhön nyujtottak ki kezeiket Petőfi költeményei felé. De hiába! Elkéstek a jószándékkal; mert Petőfi verseinek már ekkor volt gadjájuk, aki a hétéfő sárkánynál jobban őrizte s őrizi »saját külön« dragakincsét.

Nem vagyok titkos inkvizitor, hát nem is kutatom, hogyan szállott rá »Petőfi tulajdonjoga (50 évre)« az »Athenaeum« nevű irodalmi részvénnyársaságra. Kultúr-historiái szempontból elég annyit tudni, hogy most már igen vannak Petőfinek »kiadói« és hogy az »Athenaeum« részvényei nemelyik esztendőben 20—30 százaléket is jövedelmeznek.

Az »Athenaeum«, mely szerzett jog alapján még 1900-ig vagyis kilenc teljes évig tartja magát Petőfi kizárólagos tulajdonosának, — meg is tett és tesz mindent, hogy Petőfi versei minél több és minél többféle kadásban forogjanak köz-kézben.

A »vegyes költemények« és a több kötetes teljes kiadások után, melyek elég sür-rün következtek egymásra, — kiadta az összes költeményeket hazai művészek raj-

zaival diszitett egy kötetben. Ez a világrét se valami remek díszmű: rajzban és tipografiai gyöngyösekben bővelkedik, sőt még egyetlen sajtóhibák és ferdeíések is ritkák. De ebben az alakjában Petőfi mégis több új, bővített, javított kiadást ért mar. Az ára 15 frt volt: most 12. Elfogyott belőle vagy tízezer példány. Majd a 2 frt 50 kros költőt kis kiadás, azután a hasonló két frtos nepsies kiadás jött; végre az 1 frt 50 kros szinten kényment-lában, képek nélkül. Legutóbb pedig négy részre osztva, műfajok szerint való osztályozással jelent meg Petőfi s egy-egy kötet ára 50 krajcar, Olesó; de azért mégis ez az »Athenaeum« legszerencsésebb val-alakozása. A költemények ily jogtalan szét-darabolása s önkényes osztályozása ellen szeretnék Petőfi haragos szelleme s általában a költői szellem szabad szuverenitása nevében teljes fölháborodással tiltakozni...

Tudja-e az »Athenaeum«, hogy Petőfi haragjában tán agyonverte volna azt a vakmerő filiszteus, a ki verseit az ő tudta és beleegyezése nélkül kaptafára merle húzni? ... Petőfinek módjában állott 1847-ben az ismertnél más rendet vagy osztályozást csinálni; s ha ezt nem tette, bizonyára azért történt, mert költeményei összeállítását úgy találta legjobbnak, a mint hagyta.

No de végre is az »Athenaeum« buzdígn terjeszti Petőfi.

Fő-elterjesztője azonban még sem ez a részvénnyársaság volt, hanem Petőfinek egy másik kiadója: Méhner Vilmos. Azaz hogy kiadójának nem is lehet őt nevezni. Inkább vállalkozó volt, vagy — ha úgy tetszik — albérlő.

magyar nemzetért és szabadságért lelkesülő lengyel nép szomszédsága; vagy az ott lakó régi, törzsköcs magyar családok és birtokosok örökös szelleme; vagy általában a felső magyarországi tot népjó, koncilians és nyugodt természete és vérmérséklete: — ne kutassuk — de fogadjuk el azon tényt, hogy ez így van, és hogy a magyar szellem, a magyar nyelv, a magyar kultúra befogadására nincs haladatosabb talaj és anyag, mint a felsőmagyarországi tot és orosz, vagyis rutén.

Már most mi következik ebből? A logika szigorú szabályai szerint, nem következhet más, mint az:

Magyarországra csak a roppant szláv nemzet részéről jöhet nagy veszély, igen, de a felföldi magyar-tót és rutén, gyűjtő elnevezéssel szláv, a legveszélyesebb veszély a magyar kultúrát, tehát első sorban azt kell meggyarositani.

Mert nem a cég, megnyerni a legkonokabbakat (ez soha nem szokott sikerülni), hanem számszerűleg nyerni meg Magyarországot területén, e nagy célnak, a hazának mentül több lakosát.

Há a magyar felföldi egykoron meg van nyerve a magyar nyelvnek és kultúrának: az erdélyi oly nehézkén látszó és valóban nehéz román kérdés, azt hiszem önként és könnyen megoldható.

A Dunántúliak nagy sulyt, és talán hasonló indokokból fognak sulyt fektetni a Muraközre, és különösen a szlávóniai 60—70 ezer magyarra.

Ha van az ország szívében Budapesten egy hatalmas országos közművelődési egyesületnek igazgatósága, s ezen, véleményem szerint a tényeken alapuló felosztás megadása teszi, természetesen nagy figyelmet fog fordítani működésében ezen körülményekre.

Mindezeket, minden vonatkozás nélkül csak példaképpen hoztam fel a felytathatom az eszemenetent.

Ily polyglott országban mint a miénk, ily veszélyes geografiái szituációban mint a miénk, így beékelve roppant nemzetek és birodalmak közé, ily kis szigetben a nemzetek nagy oecánjában; ily magosan állva minden rokon nélkül: az államban egy hatalmas törvényhozást, és a hatalom kellő eszközével felruházott erős kormányt szeretek és kívánok látni... Azt hiszem, Magyarország közvéleménye az utóbbi időkben ösztönöszereleg ezen vezetésre felé hajlik, ennek hatása alatt áll; — és ennek

fonalán tett az utóbbi időben oly nagy hódításokat, az előbbi megyei autonómiai különben egykoron hálványozó magyar közvéleményben, az állami adminisztrációk eszméje.

(Folyt. köv.)

Lapszemle.

A »Narodnie Noviny« 20. és 21-ik számában Tizenkét ezer rabszolgaintézmény címmel a következőkkel végző arcon Magyarországot:

Hazám, te az igazságtalanság, a lehetetlenség, a köldökös szorgalma és üres igazságról híres hazá, te felfújt nagyság — melybe, hű egyszerű valaki egy árral beledől, nagyságot elparolag mint a léghajó lehe; — te torz alakja a pádagógóának, nevésege minden humanizmus és civilizációnak, te a lélek és test rabjává, mely előtt semmi sem szent, még az anyanyelv, a vallás, a templom szentsége, igen még a rókái kötelek sem, mely a kisérdet anyajához fűzi.

Oh szép hazám, ki a régen multban tündökölt mint a szabadság vésztávjája — s ez is csálás volt, mert népeket akkor kezdődő rabigába hajtani, elvéve tőle király, s később elragadva nemzetének virágát, nemesi kasztját is, most a szabadság igazi torzalaja vagy, példányképe a világ minden szörnyszülőjének, az óvodák törvényekkel átváltoztalt ragadozó állata, átváltoztalt egy általános rabszolgaintézményé.

A mit a magyarosító iskola megkezdett, azt be kell fejeznie a magyarosító, s hátul nyitott ingecskének és a magyarosító pelekának. A famozus »társadalom« a magyar hazabau mesterséges úton fogva tenyészteni a magyarokat, mint a csirkeket, melyeket »nem a kotlós költ ki, de a mesterséges meleg a mesterséges költéskészülékben. Oh te tompítója az emberi érzésnek, csúfolója az anyai szívek, aláaknázója azon alapkönek, melyen felépít a Teremtő az emberi társadalmat. Te kéjholgy, taláid fel még más módját az emberi nem szaporodásának, mint melyt az okos Teremtő megállapított. Tedd tönkre az erkölcsi köteleket és teremt emberek fából, melyeknél ha megszűnik a szaporodás, guruljanak mindjárt mint az almafáról lehullott alma, minél messzebb, el az alföldre, a

hol az Isten a magyar fajtát az Abraham áldását elveszi.

Államunk — úgy mondják — parlamentarizmus, a lakosság szuverenitásán alapul, megengedtetik a lakosság képviselőket választani, joga van önmagát kormányozni, s befolyásolni még magát a koronát is, irányt adni a háborúnak s a mindig kimagasló közérdeknek, — s pedig végtelenül az üres monarchikus parlamentarizmus állam színvonalára alá sorozták az imparlamentikus államot. Miként a fogadatlan prokurator állítják, az abszolutisztikus államban az állampolgár minden jogtöltő meg van fosztva; amily nagy jogtalanságot kénytelen ott túrni a polgár, milliószor nagyobb jogtalanság csak meg az ily parlamentarizmus abszolutisztikus állam polgárain. Mit érnek a szabad állampolgárság összes frázisai, midőn a legújabb időben elvesztették a polgár vélekedését jogtöltő, a gyermeknevelést, életkora harmadik évén túl! — Félre beszéltek, midőn azt állították, hogy az állampolgár önkormányzatú bir s befolyás gyakorolhat a koronára, akkor, midőn gyermekei nevelését nem szabad befolyásolni. Kell-e még nagyobb karrikatúrákat állítani szabadságtokkal szemben? Kell-e még döntőbb indokot felhozni, arra, hogy a hazugság atyái vagytok, mint maga az ördög?

Avagy addig, míg az állam kezébe nem vette a nevelést, nem nevelődtek az emberek? Ti tulajdonképp nem a nevelést kerestek, hanem az erkölcsatlenséget, mert mézes beszédekkel mindig az ellenkezőt bizonyítjátok. Az állam nem képes nevelni, csak rontani s erkölcsatlenné tenni.

Időig az erkölcsatlenséget megkezdte a gyermek 6 éves korában, s befejezte a férfi 32 éves korában, midőn a katonát hasa bocsátotta. Most ezt kezdti a 3-ik évben s tenni fogja a 60-ig évig, mert csak akkor szűnik meg az állam a polgárt nyugtalanítani, midőn többé nem viheti fegyver alá.

S ha az államnak megadom azon jogot, hogy minden polgárt katonává kényszeríthet és hogy minden atyától elviheti felnőtt fiát, nem tartom jogosultnak az államot arra, hogy az atyának a fiát joga volna erkölcsatlenné, és szellemileg tönkre tette változtatni és elvonni a gyermeket az apjától öreg napjaira. Az istenfől szülő nemcsak testileg fejleszti gyermekét, de szellemileg is gondját viseli s neveli az istenfőlelem — engedelmesség — s erkölcsesség, óva őt, hogy ártalmas szellő se érje, s hogy támasza legyen öreg napjaira. Az ál-

lam, ha ily gyermeket átvész, oly állapotban vissza kellene azt adnia, hogy az apa ne legyen megfosztva reményétől.

S történik az ellenkező! A jó gyermeket átvész, s vissza adja romlottan, erkölcsatlennül, munka kerülőnek, könnyelműnek úgy, hogy atyjának miatta pirúlnia kell. Az óvodákkal ezen munkát most már a harmadik évben kezdi, s ezt nevezi a kisérdet óvásának. Gyálizati ily cinizmura! Ily eljárással szemben az atyáknak nyílt mellé, testileg és szellemileg védekezni kellene!

Az állam elveszi az anya gyermekét és átadja egy idegen nagyuri asszonynak; elveszi azt az erkölcsös és istenfől anyától és átadja valami ágyas gondviselésé alá. Ezen eljárást nevezhetjük há nevelésnek? Ha az állam a magyarosítás: tüzte ki céltul, mint a háborút és békét: itt is idegen gyermekekről fog intézkedni, s a szülőnek semmiféle jog sincs ennek ellenében fenntartva? Hát a szabad szülő, szabad polgárnak nincs joga gyermeke felett azon korban rendelkezni, midőn szemét se veszi le róla? Azt is megszavazták, hogy az oroszlan, farkas, medve, egy fogalom. Megszavazták, hogy a tyúk és kacsa, ezen két legjamborabb házi állat főkijárt szabadon lehet a földhöz paskolni. Fityűlnek azok a ti törvényeitek. Úgy hiszem, hogy az anyakban is felébred a velük született érzés, és ottlanszani fogják szülőlteiket, nem mint a lud és tyúk, de mint a nóstény oroszlan.

Midőn az állam a zsidóknak más állam polgárokkal szemben kedvezni akart, kieszelte a virilisták intézményét; alapul véve a gazdaságot s előjogokat adva a gazdaságnak; s midőn a főt szülteket meg akarja fosztani gyermekeiktől, kulcsolt felállítja a szegénység és egygyűségét, azt állítva, hogy majd egy szerveződés bizottság állapítja meg, mely szüle képes vezetni gyermekeinek nevelését s hol van az jól ellátva. Erteledők, hogy oly szülő, kinek kevesebb gyermeke van s jobb módú és műveltebb, nem adja át gyermekét a ragadozóknak. Miként a trencsénymegyei árva kivétel nélküli katolikus szülőköt származtak, és miután ezek szegények s műveletlenek és számos gyermekkel bírók; úgy most az óvodákna is ezek adják majd a legnagyobb continenst, mert a katolikusok leginkább szegények, buták és a legszamosabb gyermekkel bírók.

A zsidókra ezen törvény nem lesz kihatással, mert még a sippal járó zsidó is tarthat gyermekeinél nevelőt. Mondja

Méhner ugyanis kibérlete Petőfi kiadási jogát az »Atheneum«-tól — egyetlenegy füzetes kiadásra.

Mesés összeget ajánlott fel az »Atheneum«-nak, ha átengedi neki Petőfi füzetes kiadásának a jogát. A részvénytársaság azonban annyira megijedt Méhner vállalkozó kedvtől, hogy jó feléig hallani sem akart róla.

De Méhner nem tágitott és végre is megkapta az egyszeri »füzetes kiadás jogát. Fizetett pedig ezért a jogért az »Atheneum«-nak — 40.000, szóval negyven ezer forintot készpénzben. Ezenfelül a könyvet (14.000 példányban) a saját költségén nyomatta. Az »Atheneum« ezért az egy kiadásért tehát hatvankilenc ezer forintot vett be!...

Hanem azért nem hiszem, hogy jöhessen Magyarországra oly mesés idő, a mikor egy magyar költő 40.000 pengőt kapjon verseiért — életében... De ha majd meghal, akadhatnak szerencsés — kiadó!

Rudnyánszky Gyula.

Virág hullás.

Kedves Margit!

Megdöbbenéssel olvastam soraid, melyben köröztök egy kedves tagjának, bájos névrokonod Kendeffy Margitnak hirtelenlőt történt elhalálzásáról adsz számot. Megborzadtam, mert lelke nem tud eltelni azzal a kínzó, azzal a gyötörő gondolattal, hogy fiatal nő! megvanya az életet, egy sötét, egy zavaros pillanatban elkabulva nyuljanak a halált hozzá gyilkolhoz, hogy önmagok fölött hajtják végre a sors itele-

tét. S ha — bájos rokon! általában megváró az a tragedia, mely egy eszményi alak elhervadásában ér dermesztő végletet: mennyivel fájóbb, mennyivel könyvesőbb az, ha az alkotózott egy kedves halottat siratunk, ki szívünkhez oly közel állt! Érzem és felfogom azt a tenger kint, melyet ketten éreztek kedves jó anyáddal a jó Ilonka névvel. Hiszen Margit barátónk kedves árva unokanővér! méltan tarthatott számot szivedre. Szívjóság, lelki magasztossága, műveltsége megadták neki azt a sajátságos vonzó, aig jellemzhető szabadalmat, melyet általában megadunk mindenkinek, kit kedvencünknek fogadtunk, a kikkel szívünk, lelkünk egész érzelmét, a maga tisztaságában és a maga eredetiségében önzetlenül közölhetjük.

Igen! az volt nekem az elkötözött. Barátod, testvéred volt ő. És most ő már ott pihen Azael fagyos karjai közt. Ilyen az élet. Még egy pillanatban rózsás ajkáról cseng elő ezüstnél lágyabban az édes kacaj, s már a másik percben szederjes ajak, megkövült szív félelmes alakja tűnik elő...

Még egy percben a gondolkozó agy végtelen nagyságban ragyog, a másik pillanatban már csak kihűlt vaz! Egy pillanatban lágyan suttag ajaka, a másik pillanatban: »hiába keltjük, ő nem halja azt! Igen! a halál csak egyetlen egy pillanat műve, de ez az egyetlen rövid pillanat fájóbb, levereőbb az egész élet bájánál, gyötrelménel. S ha még ezt a nehéz választ a mérég, a gyilkos okozta, melyet önkívuli állapotban tett maga ellen az a megzavart szerencsétlen lélek: óh! akkor az az érzés gyötrelmesebb, fájóbb, sajgóbb mindennél. Azért értem én szépséges Margit gyászodat, s az előtt meghajolva leteszem a cip-

rust arra a frissen hantolt sirra, melynek ölénben az a korán elhervadt rózsá nyugszik.

De edes jó unoka nővérem! eme frissen hantolt sir nagy kérdést nyit meg, e kérdés oly sokakat sokszor érdekel már. A szív és lélek magasztos eldöntetlen hagyott vitás kérdése ez, mit meglejtünk, avagy csak félig eldönteni is hiába próbáltunk anyai sokan. S te édes szépem! Te sem fogod ezt megmagyarázni. S te mégis felvetted azokat. Nyilván azért, hogy véleményem halld, Irod, hogy sokan valának ismerőseid között, kik annak a sötét tragediaának szerencsétlenül járt hősnőjét végtelen tetteiről elítélték. Réá mondtak azt a sokat jelentő szót, hogy nem mert meg küzdeni az étellel, de — nevezük nevén a szót — erőtlenségében gyáván lökte el azt, mit ellökni nem volt joga. És e felfogással — mint irod — melyen megsértik annak a hölgynek az emléket, ki életében egészen valóságos, sorsában megnyugvó szelid kedély volt. És ebben a feltevéseben igazad van. Én sem itélem el azt a gyenge nőt, miként te sem mondhattál kárhözható szót.

Nezzünk csak egy keveset a dolog érdemébe. A nő gyöngéd teremtmény, szive fegyekony minden érzelmre. Egyszer a hant, másszor az öröm tulesapongó érzelmé uraíjak, átmenet nélkül. Leike finom, mint a harmat, igazíthatod, képezhető.

És ha ez a költői lélek önmagával meg hasonlik, s elveszti azt a fekéző erőt, mely cselekedeteinkbe kell, hogy vezessen, hát rosszai való é? Hiszen a női szívet esetről-esetre legnagyobb részt a szenvedélyek kormányozzák. Így vezették — édes kis madaram! — elhunyt barátónódt is. Ó, mint irod, szerelmes volt, szerelmes, csalódott, összetört jellem. Menyország-

nak, paradicsomnak tekintette ezt a sivár prózai életet.

Szeretted. Végtelenig emelte azt a véges hitvány alakot, ki a pénz, ezt a bálványt, mely előtt ily sokan esnek tétérde — mondom a pénz eibe tette annak a gyöngédőt a feloldozásig szerető léleknek. S a te jó barátónk elgondolta az életet. Látta, hogy nem virul felé az öröm rózsája. Atyja édesanya, ott pihennek a »bőke hazájában« rokona, testvére nincs.

És akkor gyöngéd, nemesen érző lelket megméríti a katasztróla. Látja, hogy hűtlen lett hozzá az ideál. Gondolkozik, de lelkének megzavart egyensúlyát nem tudja visszazárni nyugalmat. Elgondolja, hogy az élet gyötrelmei, csapásai és tsuái rea végzetesek. Felelevenednek képeztete előtt szeretteinek szenvedési és halála. Jobb jövő reménye nem kecsegteti, már nem bízik senkiben, nem hisz semmi jó fordulatban. Atóknak tekinti az életet. S aztan réra gondol a meghaltakra, kiket nem ér többé semmi baj, semmi gyötrelme. És elkabulva ezeztől a sötét gondolatoktól, egy borus, öntudatlan percben kezébe fogja azt a hitvány gyilkot, melynek éle egy méltan kesérgett tragedia szerencsétlen hősnőjévé tette.

Ime a kérdésben ez az én válaszom kedves soraidra. Nem itelni, annál kevésbé elítelni a mi kötelenségünk. Tegyük azért barátónk új sirjára a bocsánat, a kegyelet cypusai s lélekben gyászoljuk meg azt a megtört szívet.

Szerető bátyád

KÁLMÁN.

már most valaki nekem, hogy szilksége-
len a katolikusok jólétéről gondoskodni?
A mint okozója volt szegénység mőve-
letlenségének, s nyakára kapta a zsidó
virilistákat, úgy okozója lesz, hogy meg-
kapja az óvodákat, s csinál belőle rab-
szolgát. A hány óvoda lesz a katolikus
közsegekben, annyi rabszolgaintézményt
állítanak ezzel fel. Ugyan ki fog az Isten
előtt valaha számolni, ezen jó, istenfélő
katolikus népről? Mi pánszlávok aligha,
bár mi is többet tehetünk érte. Nézzük
a morva és cseh népet, kinek köszönheti
ez műveltségét, gazdagságát, készséget
harcba állani léteért és egyházáért? A
nemzetiiség pápás az, a mely ott csodá-
kat mivel. Az alapszámok a főpápaságok
kellene kényseríteni, hogy vele tartson lé-
pést, azaz hogy álljon ennek élén a nép
védelmében, mert csak akkor mentik meg
az egyházat, ha először a nép megmen-
tetik. De ha engedik tönkre menni a né-
pet, vagy maguk segédkeznek tönkretételén,
ezzel az egyházzal assák alá s teszik
tönkre. Preditio ex te Israel! Azért teo-
logusaink, a teologia tudorai és tanárai,
a katolikus pápaság haretűzrel vadolják,
ha az óvodákat támogatják.

Ha a katolikus nép a jólét s egy bizonyos
becsületlétudás állapotaiban állana,
sokkal könnyebben lenne megmenthető,
vagy megmentené magát a pápáság nél-
kül is. (Egyszer ezen lapok hasábján az
állott, hogy a becsület követelménye a
műveltség bizonyos foka, de az hiba volt,
egy kellett volna állania bizonyos foka
a jólétnek, hogy lelket el ne adhassa
pénzért vagy egy üveg palinkáért). A ka-
tolikus nép tisztán erkölcsi, absztrakt,
transzcendentális alapokon művelődik,
melyek gyakran nem is képes felogni, me-
lyek azért nem eléggé kellők. Mint a jobblét
bizonyos eszközök nélkül nagyon keveset
tehet az ember, úgy nem sokat tehet az
őnbizalom, a nemzeti büszkeség, az em-
beri becsületlétudás nélkül sem.

Miért ne lehetne az embert jó tettéért
megdicsegni, s miért ne fogadhatná az el
a dicsőítet bizonyos fokig? Mi külömb-
bözteti meg az embert? Egyedül a meny-
ország és a túlvilági megváltás? Még
élünk keressünk és szükségünk is van
másra. A tervezett rabszolgaintézmények
kölik a katolikus népből úgy a túlvilági,
mint a jelenhez utolsó érzését.

Ha cikkiró a papi köntös szentségébe
öltözve mindazokat, a miket itt leirt, egy a
korona által szentesítendő törvény ellen a
szószék, s az istenháza hozzáférhetlen
négy fala között mondana is el hiveneik,
egy rendezett s öntudatos államban még
akkor is elnéni a igazságszolgáltatás vas-
keze, annál inkább tarthatatlan, hogy ilyen
az országot, a törvényhozást, a társadal-
mat gyalázó cikk ne vezesse a saját bi-
róadás vadságjára felé.

A ki kath. pap létére a hazát kéjhölgy-
nek a törvényhozó testületet hazugok gyü-
lekezésének, az alkalmazott s alkalmazandó
óvodásokat r i m a k k a k nevezi el,
ert vagy meg kell vizsgáltatni, s szána-
ommal a lípótmeszre küldeni, vagy meg-
mutatni hogy ocsmányságok büntetlenül
egy nemzet szemébe semmiképen sem dob-
hatók.

H I R E I N K

Simor Requiem. A megyés püspök urnak
mult számbanban közölt pasztorlelevele ér-
telmében febr. 26-án T-Szt., Mártonban is
megtartott az elhunyt hercegrimásért
a gyász istentisztelet. Résszt vette ezen az
állami és törvényhatósági hivatalok tisztvi-
selői is. Míse által a Boldis Ignác igazgató
vezetése alatt álló vegyeskar énekelte a cho-
ruson s mint mindenkor. úgy ez alkalommal
is nagyban hozzájárult az ünnepi hang-
ulat emeléséhez.

Március 15-ét nemcsak a keresk iskola
ifjúságának önképzőköré ünnepli meg disz
üléssel, hanem a Turóczi magyar olvasó-
egylet és társaskör színiügyi bizottsága is,
mely színelőadásal egybekötött közvaco-
rát rendez e nap estején. A műsort lapunk
jövő számban közöljük; addig is felhívan

a vármegye hazafias közönségének figyel-
mért e mindinkább nemzeti ünneppé emel-
kedő napra.

Elűtötte a fa. Schulcz Lajos szucsányi
földbírtokosnak ncolói erdejében e napok-
ban a szálla-csúsztatás alkalmával szeren-
csétlenség történt, melynek egy ncolói
paraszt esett áldozatul. Az említett erdő-
ben épen most javában folyik a munka a
faszállítás körül, mely munkát rendszeren té-
lre hagyják, hogy a hatalmas szálák a
sima havon könnyen le legyenek csúsztat-
hatók a völgybe. Az ilyen szálfa, ha a
hegyről megindítják, nyilésben csuszam-
lik sima utján s pillanat alatt már a völgy
talajához vágódik, miközben megremegtet-
től látszik az egész földet. Minden munkás vi-
gyáz ilyenkor, távol tartja magát és rom-
ból szálla utjától s meg könnyebbül le-
lékszik fel, a mint egy-egy szálfat lebo-
csátottak szerencsétlenség nélkül. És mégis
akad olyan is, ki nem eléggé óvatos s gon-
datlansággal előbb-utóbb testi épsége, avagy
életével fizeti meg. A fentemlített szeren-
csétlenség is állítólag vigyázatlanságból
történt. A szerencsétlen munkás nem vevén
észre a szálla sebes közlekedését, nem volt
ideje félreugorni újából, minek folytán a
szálfa maga alá rántotta s szétnyomta a
szegény embert.

Közönségnyilvánítás. Azon uraknak, név
szerint Boldis Ignác igazgatóknak, Derzsi
Béla, Farczady József, Rácskay István és
Révész Lajos polgáriskolai tanároknak, kik
szerepek voltak Simor János, Magyarország
hercegrimásért f. hó 26-án a turóc-szent-
mártoni r. kath. templomban tartott gyász-
misén Boldis Ignác által vezetett énekar-
ban közreműködni, e helyütt is forró kö-
szönetemet nyilvánítottam. C s e r e y Emil r.
k. plébános.

Liptó-Ujvározt f. évi március hó 4-én az
állami elemi iskola színházi termében köz-
érdeklő jótékony célra rendezett műkedve-
lői színi előadás és ezután a Brull szálloda
nagytermében táncmulatság tartatik. A szí-
ni előadás helyarai: Ar első három sorban
1 frt, a további sorokban 80 kr. Állóhely
50 kr. A táncmulatságnál: Személyjegy 1
frt, családjegy 2 frt. A színi előadás kez-
deté fél 7 órakor. A táncmulatság az elő-
adás befejezése után veszi kezdetét. Előada-
tók: Berzák Á. Jótékony célra című vigá-
tka, melyben közreműködnek: Stieglér
Kalmán, Kossányi Géza, Wagner Vilma
Ormai Kalmán, Jancsó Márton, Hoffmann
Jenny, Jancsó Irén, Noghe László, Kossányi
Jolán, Potornyay Már., Roth Emilia, Hoff-
mann Berta és Greguss Aladár.

Öngyilkosság. Kompis József a volt tu-
rányi égv. evang. tanító e hó 21-én Dovalov
lípótmezei közsegenben, saját lakása padlá-
sán felakasztotta magát. Nevezett csak két
hónapja lett me galasztva Dovalov köz-
segebe tanítónak. Amint ismerősi mondják,
már régebben voltak elmebetegség tünete
rajta észrevehetők. Időnként ugyan okosan
s józan észre való logikával beszélt, de ismét
összehadart mindenfélét, különösen
pedig foglalkozott a turányi kölcsönpénz-
tárral, melynek pénztarosa volt. Az a rög-
eszméje volt, hogy az ő helytelen kezelése
folytán pénztári rendtelenség állt be, a pénz
hiányzik s ő rövid idő múlva csendőrök
áljal fog bekisérteni. Ilyenkor sirni kezdett
s nem egyszer említette, miszerint a szeg-
yeny kikerülendő, életét veszi. Több bá-
rája — véve azzal a szerencsétlen rög-
eszméjétől megszabadítani, kérelmezte a
turányi pénztár átvizsgálását. Habár a pénztá-
ri rendben találtakot, sőt mi több K. J-
nek 300 forintnyi tőkéje is volt a pénztá-
rba befektetve, a szerencsétlen mégis e
hó 21-én felakasztotta magát. Az nap még
jó étvágyal ebédelt s egy óra múlva már
halva hozták le a padlásról. A hullat más-
napra a lípót-újvári orvos boncolta s
konstataulta, hogy az öngyilkosság az grült-
ség egy heves rohamában követett el.
Temetése e hó 23-án nagy részvét mellett
folyt le. Örvégyet s három kis árvát ha-
gyott hátra.

Igen áldados intézmény létesítésén fárado-
zik Vladár Imre szucsányi körjegyző, ki da-
cára roppant elfoglaltságának még mindig
időt talál, hogy a lakosság anyagi viszo-

nyaira legyen tekintettel s azoa Javáról
gondoskodjék. Jelenlegi terve egy kölcsön-
nös segélypénztár alapítása. Tervnek kü-
lönben nem mondható ez, mert már meg-
valósulásához közel áll s a szabályszere-
alakulásnak semmi sem áll útjában. Eddig
is már 200 részvényre történt előjegyzés.
Az egyes részvény ára 36 forint, mely ösz-
szeg 10 évtől törleszhető havi 30 kros
részletekben. Ezen körülmény tette lehetővé,
hogy még a legszegényebb sorsúak is leg-
alább 1—2 részvényre törlesztették elő ma-
gukat, s azt könnyedén törlesztieni lesznek
képesek, annál is inkább, miután — ha a
részvényes a pénztár helyiségében saját
perzselty kíván tartani — abba naponta is
beletheti az arra eső egy-egy krajcárját.
Ajánljuk ez intézményt az ez iránt érdeklő-
dők becses figyelmébe.

Szűllő Géza kir. tanácsos, Turóc vármegye
kir. tanfelügyelőnek igen sikerült arc-
képe 50 krétt (postán küldve 60 krétt)
megrendelhető Marosy Á. rajtanárnál Tu-
róc-Szt.-Mártonban.

A Magyar közeposztály házi nevelése
napjainkban című művet úgy a napi sajtó
mint a szakközönyökhöz igen szépen mel-
tatták; kapható a Magyar nyomdában.

Ehmann szálloda nincs többé Mártonban.
Mint hogy az épülettel az italmérségi jogot
megvonták, a bérlő eo ipso fel volt mentve
a bérelti szerződés alól. Nem tudjuk, vaj-
jon Ehmann szomorkodik-e igazán e mi-
att, de az tény, hogy Mártonból való ki-
költözésével a város egyetlen modern
szállodája s vendéglője szűnt meg.

A magyar dalardá nem halt meg, csak
alszik. Ezt írta róka akkor, amikor be-
szüntette működését. Örömmel jelentjük,
hogy felébredt már. Egyelőre fölösleges-
nek tartjuk jelenteni, hogy kinek az érde-
me ez, de tény, hogy él s március 15-én
müködni is fog. A színi előadás alkalmával
Petőfőnek Boldis által megzenésített Talpra
magyarját s néhány hazafias népdalt éne-
kel; s — ha a lelkesedés nem lesz aféle
magyaros szalmaláng — továbbra is együtt
marad, hogy a magyar társadalmi mozgalmak-
ban ismét elfoglalja az ő megillető hely-
lyet.

A turóczi erényegylet. No mert minket :
turóciakat sem a gölya költött ám. Ha a
fővárosban fennállhat ilyen, táncsak szabad
Turócban is alakulni egynek? ! Meg is
alakult a mult a mult héten. Tudnillik, hogy
a híres »Dome« italmérségi jogot megvonták
s így nyakát szegték az egyetlen nemzeti-
iségi korcsmának. Ebeli elkeseredésükben
— állítólag — 30-utra tót szerződésért
alá, melynélfogva soha ez életben korcs-
mába be nem teszik a lábukat. A magyar
állammal dacolandók, solid életet kíne-
keztenek. Nos, a magyar állam t a l a n k
elheverí e rémes összeesküvés bekövetkez-
hető szörnyű eshetőségeit; de arra vagyunk
kiváncsiak, hogy vajjon az összeesküvés
nem úgy gondolkodtak-e, mint Jáz egyszerű
ember? Az is megfogadta, hogy nem iszik
több palinkát, — hat azontúl kanállal ettel
Hat ha ők is úgy értették a fogadalmat,
hogy nem teszik be a lábukat többé
korcsmába, — de, ha más öben bevi-
szik, hát nem lesz kifogásuk ellene! Más-
külömben mi büszkéek vagyunk, hogy ná-
lunk is van már erényegylet?

Ismét volt Turósztón a mult héten
— s ismét Révay Nándor ottani nagybir-
tokosnak egy csútrje esett áldozatul. Mint-
hogy rövid pár hét alatt immár másodsor
érte Révay urat ez a vesztéség, világos a
foltéves, hogy mind a két alkalommal bü-
nos kéz idézte elő a veszedelmet. Még sze-
rence, hogy a szegény nép szomszédos
épileteire át nem harapozott a tűz, mert
a kár úgy fokozottan nagyobb lett volna,

A szülői könnyelműség és vigyázatlanság
áldozatul esett szerdán a turányi ir. kán-
tornak kis gyermeke. A kis áldozat kísé-
t a bölcsőből s oly szerencsétlenül, hogy
szörnyét halt.

A lípót-azt.-miklósi daleylet f. évi
március hó 7-én tartja a lípót-azt.-miklósi
»Fekete sas« című szálló nagyterme s mel-

lék-helyiségében VI. dalestélyét, melynek
músora négy férfiarból, egy zongora da-
rabból, két magánadából és egy monológ-
ból fog állani; minthogy úgy az állami
helybeli publikum, mint a vidéki intelligen-
tia körében élénk érdeklődés mutatkozik
ezen esték iránt, ennek úgy erkölcsi mint
anyagi sikere teljesnek lenni ígérkezik. Ven-
dégé részekre a beletpí díj személyenként :
Ülőhely (számozatlan) 1 frt, állóhely 50
kr. — A dalestély kezdete esti 8 órakor
lesz s utána azzal kapcsolatos tánc követ-
kezik.

A Tatra felsőmagyarországi bank rész-
vénytársaság újjában az Adria című első-
rangú pénzüintézettel szövetkezett. Amennyi-
van biztosítások eszközésére Turóc és Árva
vármegyékre nézve ennek kötvénykiállítási
joggal, felruházott főügynökséggel ellálatla.
Ezzel bizonyára igen kiszélesítette műkö-
dése körét a nevezett bank, mely újabb
időben mindinkább megközelelt a feladatot
melyre egy ilyen nagy pénzüintézet hivatva
van.

A Körnöcbányai Magyar Egyesület előf-
zetést hirdet Batori Schulcz Bódog élet-
rajza című műre. A mű szép alakban fog
megjelenni, elején a hős 1848-iki hiteles
arcképével. Szerző: Thaly István, Schulcz
életrajzával kapcsolatban élethősen jellemzi
a kort, melyben a hős él; különösen ped-
ig az abban uralkodott fészmekek. Kiter-
jeszkedik a hős életének minden jelentéke-
nyebb mozzanatára; így látjuk őt a szülői
házbán, az iskolában, majd a katonai pá-
lyán; az olaszországi háborúban és a sza-
badságharc zaján, számtalan csatában di-
adalt aratva, keresztül vonulni; látjuk bör-
tönben silynleni, majd a kiegyezés után
testvérénél a kövesdi plébánián folytatni
megtört életét. A tiszta jóvedelem a Kör-
mőcbányai Magyar Egyesület javára esik.
A hova az előfizetések küldendők. A mű
pedig husvét után fog megjelenni s ber-
mentve küldetik meg az előfizetőknék.

A Mátyás-napi vásár úgy folyt le mint a
felvidéki vásárokat általában lefolyni szoktak.
Az eladók úgy tíz óra tájban ütötték fel
sátorfájukat s már d. u. 4 órakor híre sem
volt vásárosnak a városban. Annál inkább
sikerült azonban a mult hét végén megtar-
tott marhavásár, melyen oly nagy volt a
felhajtás, amilyenre régt ide óta nem emlé-
kezünk. Eladatott több, mint 350 db. mar-
ha; mely körülményből azonban a világ-
ért eszünkbe nem jut örvendetes eredményt
következtetni; sőt inkább azon csodálko-
zunk, hogy a tavaszi munka küszöbén mi-
ként került így nagyszámú igazonóv a vá-
sárra? Bizonyára jobban szerették volna a
tulajdonosok megtartani, ha eladni m u s
s z á j nem lett volna.

Ravasz állat a róka! Legalább mi min-
dig így tanultuk a természetrajzban; ha-
nem a vadászember, kinek vadállományát a
ravasz koma így télen át pusztítani
szokta, mégis ravaszabb. Mihalus Sándor
erdőgondnok túljárt az eszükön, mert az
általá itt-ott elszórt strichnines csaléket
olyan mőhőszálgal fogyasztják, hogy a
mult héten őt öngyilkossá lett róka hoz-
tak be hozzá az erdőkerülők. Ime, hogy
jön rá az ember, hogy a róka mégis nem
e l é g g é ravasz!

Süketeknek. Egy személy, ki egy közön-
séges szer által 23 éves süketesség és fülzű-
gásból gyógyult ki, készséggel szolgál
azon szer leírásával mindenkinek, ki hozzá
fordul. Cim: NICHOLSON H. J., Wien XI

Farbige Seidenstoffe von
60 Kr. bis fl. 7,05 per Meter — glatt
gemustert ca 2500 versch. Farben und
Dessins) (— vers. roben und stuckweise
Porto- und Zollfrei das Fabrik-Depôt G.
Hennberg (K. u. K. Hoflieferant.) Zürich.
Muster umgehend. Briefe kosten 10 Kr.
Porto.

Felölös szerkesztő: Révész Lajos.
Társzerkesztő: Fehér János.

